

RUDAR

••• Glasilo slovenskih rudarjev •••

Izhaja trikrat na mesec in sicer vsak prvi, drugi in četrti četrtek v mesecu, z datumom naslednjega dne. Naročnina znaša za celo leto 4 krone, za pol leta 2 kroni in za četrt leta 1 krono. Posamezne številke po 10 vinarjev. Reklamacije so poštnine proste. Nefrankrana pisma se ne sprejmejo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati po dogovoru. Uredništvo in upravnništvo lista je v Zagorju ob Savi.

Volitve in strokovne organizacije.

V sedanji volilni borbi lahko vidimo, kako stranke zbirajo vse svoje moči, da bi na dan volitve čim najbolj odrezale. Ni ga društva in ni organizacije, ki bi ne pripravljala vseh svojih sil, da doseže pri volitvah čim ugodnejše uspehe. Vsak posamezen volilec, vsaka oseba naj si je moškega ali ženskega spola, naj si pripada temu ali onemu stanu, vsakdo se zanima za volitve in skuša po svojih močeh pripomoči do zmage tisti stranki, ki je njegovim nazorom, oziroma interesom najbližja. Isto velja o družtvih. Nemški krščanski socialci razpolagajo celo z volilno organizacijo, ki se imenuje zveza nepolitičnih društev. Pa to tudi ni nič presenetljivega, nasprotno, bilo bi čudno, če bi ne bilo tako, kajti parlament zarezuje v svojem dejanju in nehanju v vse življenske pogoje prebivalcev in tudi vseh društev v deželi: podlago naše eksistence, pravne odnose, pod katerimi trpimo in s katerimi moramo računati, vse to določa, če ne izključno, pa vsaj v visoki meri zakonodaja, katera se pa zopet urejuje v parlamentu, ki se ima sedaj na novo voliti! Naši nasprotniki vse priložnosti in vsa sredstva v dosego svojih namenov kar najizdatnejše izrabljajo. Njim je na tem ležeče, da napravijo iz parlamenta pokorno orodje svojih razrednih interesov, varuha svojih kapitalističnih profitov in zato škodljivca delavskih koristi.

In tudi strokovne organizacije imajo svoj interes na tem, da je sestava parlamenta čim najugodnejša za njihova stremjenja; zategadelj morajo tudi strokovne organizacije po svojih močeh delati na to, da dobijo delavci v parlamentu tisti vpliv, ki jim gre po njihovem številu. Ni malo delavcev, ki so od parlamenta več pričakovali nego jim je nudil, ki pa pri svojih očitanih neupoštevajo, da pretežna večina delavcev ni gla-

sovala za nas, marveč so oddali svoj glas sovrážnikom delavstva.

Tudi danes računamo z veliko nevarnostjo, da tudi 13. junija ne bo baš malo takih delavcev, ki bodo iz nevednosti, iz nerazsodnosti, iz zaničnosti ali iz lahkovernosti se dali premotiti po sladkih besedah ter glasovali le za tiste, ki so največji sovražniki delavcev in njihovih strokovnih organizacij, ki so najzagrizenejši nasprotniki prave delavske politike, ki bi danes raje nego jutri delavcem odjedli še ono malo političnih pravic, koje so si delavci v najtežjih bojih priborili. Ta bori košček političnega vpliva, s katerim delavci vsakih šest let lahko svobodno razpolagajo, to je tako dragocena imovina, da jo mora samo zapravljivec lahkomišelnostjo napraviti, razsoden, preudaren in zrel mož pa bo znal to svojo politično pravico primerno ceniti pa tudi prav uporabiti; trezen delavec torej ne bo dal svojega glasu sovražniku, škodljivcu delavskih interesov, temveč bo glasoval tako, kakor mu velevalo njegove lastne koristi, koristi njegove družine njegovih tovarišev-sotrpinov. Vse obsodbe je vredno, če delavec glasuje za nasprotnika svojega razreda, za tistega, ki na vso moč sovraži vsako zdravo socialno politiko, ki bi zakon o socialnem zavarovanju najraje preprečil in če bi mogel razdejal vse naše strokovne organizacije.

Strokovne organizacije imajo prav poseben interes na tem, da pride v novem parlamentu volja delavcev do primerne veljave. Znano je, da se pripravljajo hud atentat na koalicijsko pravo delavcev, to pa na pravico združevanja. Pravica združevanja, to je za delavstvo najizdatnejše orožje v njegovem težkem boju. Koalicijska pravica je za delavca važnejša in pomembnejša od vseh poli-

tičnih pravic. In z napredovanjem kapitalističnega proizvodnje zadobiva pravica združevanja za delavca od dne do dne večji pomen. Če se je delavstvo v prejšnjih časih borilo za zboljšanje svojih gmotnih razmer, je imelo ponajveč opraviti s posameznim podjetnikom, ki je bil v slučaju kake stavke izročen brezobzirni konkurenci svojih tovarišev. Torej je raje privolil v zahteve delavstva nego da bi se bil izpostavil še večji trajni škodi, ki bi mu jo povzročila konkurenca ostalih podjetnikov. Danes pa so razmere drugačne. Danes stoji delavstvo nasproti močnim in trdnim podjetniškim organizacijam, v katerih vlada vzorna disciplina. Zato pa je danes posamezen delavec bolj kot kdaj prej brez moči in takorekoč podjetnikom na milost in nemilost izročen. Šele organizacija mu daje tisto odporno silo, ki mu je potrebna v vsakdanjem boju za obstanek, samozorganiziranim bojem mu je mogoče, da si pribori višje življenske pogoje. V tem tiči za delavca oni velikanski pomen koalicijskega prava, ki mu omogočuje združevanje in organizirano mezdno gibanje. In to pravico hočejo delavcu njegovi sovražniki, če že ne popolnoma vzkratiti, pa vsaj čim najbolj prikrajšati!

Najradikalnejši med delavskimi sovražniki bi seveda stavkanje kar najraje naravnost prepovedali.

Tako so n. pr. 20. junija l. 1908. poslanci Kroy, Michl in Weidenhoffer vložili v poslanski zbornici zakonsko predlogo, katere § 124., odstavek 2., se glasi: „Z ječo od enega do sedmih mesecev se kaznuje tisti, ki pred pretekom pogodbenega roka hujska in zape-

LISTEK.

Ali je socialna demokracija res breznarodna?

Piše Vekoslav Mrak.

(Konec.)

Drugič pa je bila mednarodna avstrijska socialna demokracija prva, ki si je na brnskem kongresu l. 1899. postavila jasen narodnostni program, dočim si baš nacionalistične stranke glede narodnostnega programa še zmiraj niso na jasnem in vlada med njimi v tem pogledu največja zmešnjava. Češki nacionalisti se borijo za takozvano državno pravo, Poljaki zahtevajo deželno avtonomijo in našel se je celo slovenski klerikalec Šuklje, ki se je zavzemal za načelo deželne avtonomije, ki bi pomenila gotov pogin Slovencev, ker bi razen na Kranjskem in na Goriškem bili kot manjšine izročeni na milost in nemilost nemškimi oziroma laškimi večinam. Kardinalna zahteva socialne demokracije glede narodnostnega problema pa je narodna avtonomija, katere uresničenje nam daje edino možnost in jamstvo narodnega obstanka.

Nadalje je Etbin Kristan v svoji prej omenjeni brošuri s statistiko jasno dokazal, da smo Slovenci pretežno proletarski narod. In kar moramo pred vsem uvaževati, je naše majhno število.

Pri velikih narodih je pač do gotove meje še mogoče, da se recimo, samo gotovi razredi udeležujejo političnega in kulturnega življenja; tisoči pri takih narodih še nič ne štejejo. Pri majhnih narodih je to pač drugače, tu pomeni že vsak poedinec, ki je mrtev za kulturno in politično življenje, bridko in težko izgubo. Tako pri nas Slovencih. Naše majhno število nam imperativno zapoveduje, da angažiramo vse, vso široko maso za kulturno in politično dejstvovanje. Koliko pa vendar šteje slovenska buržoazija? Ako bi hoteli zidati naš narodni obstanek na to neznatno kasto, potem bi bili pač podobni tisti žabi, ki je hotela biti volu enaka, pa se je toliko časa napihovala, dokler naposled ni počila. Samo v masi, v delavskem in kmetem sloju imamo iskati rešitve. Prašam sedaj, ali ni to eminentno narodno delo ako se bori socialna demokracija za boljši kos kruha? — Zadnje ljudsko štetje v Nemčiji nam pripoveduje, da se je tam nemški narod v zadnjem desetletju pomnožil povprečno vsako leto za 900.000 duš. Pač ogromen napredek! Morda bo kdo mislil, da je k temu mnogo pripomogla tista besna nemška raznarodovalna politika. Pa kaj še! Raznarodovanje gre Nemcem vkljub vsemu terorizmu prokletu slabo izpod rok in uspehi te politike niso v nikakšnem razmerju z žrtvami, ki jih doprinašajo. Vzrok temu naraščanju nemštva je zmiraj manjša umrljivost med nemškim narodom. In baš to je zasluga nemške socialne demokracije, — (mimo-

grede omenjeno, ji nemški nacionalisti nič manj „brezdomovinstva“ ne očitajo nego se ga od strani naših rodoljubov očita nam slovenskim demokratom!) — ki je s svojim pritiskom izsilila iz nemške vlade in nemške buržoazije zmiraj večje uvaževanje delavskega ljudstva. Znanstveno dokazano dejstvo je, da je zdrava socialna politika edino merilo notranje sile in napredka kakega naroda. In vprašam sedaj, katero delo je bolj narodno kot to, da se skuša tudi slovenskemu delavcu pripomoči do boljših gmotnih in socialnih razmer ter ga tako usposobiti za politično in kulturno sodelovanje? Če nam očitajo, da z materializmom uničujemo idealizem, da se borimo samo za želodec itd., potem moramo temu nasproti poudarjati staro resnico, da vse to, kar v narodnem žargonu imenujemo „ideale“, ni nič drugega nego odsev gospodarskih in socialnih razmer. Pri lačnem želodcu so nemogoči vsi „ideali“. To je tako žalostna resnica, da je vse fraze sitih „idealistov“ ne morejo spraviti s sveta!... Samo s tem, da rešimo ogromno večino naroda iz kaluže gmotne in duševne bede, se približamo uresničenju naših uzorov! To velja glede vseh takozvanih „idealov“ in tudi glede narodnosti. Narodnost pomeni tedaj za nas kulturno, pred vsem pa krušno vprašanje v toliko, v kolikor so višji pogoji gmotnega in socialnega življenja neob-

ljuje k mezdnemu boju.“ Po tem zakonu bi torej podjetnik delavce lahko poljubno odiral in izkoriščal, gorje pa tistemu, ki bi se upal nastopiti proti temu odiranju in izkoriščanju! Saj bi grozila „hujskačem“ in „zapeljivcem“ ječa od enega do sedmih mesecev. In kdo so po podjetniških nazorih ti „hujskači“ in „zapeljivci“? Nihče drugi kot zaupniki delavcev!

Seveda ta famozna zakonska predloga niti v razpravo ni prišla. Kajti v parlamentu, v katerem se nahaja 87 socialnodemokratskih poslancev, se pač taki atentati na delavske pravice ne posrečijo več kar tako. Tudi v zadevi te zakonske predloge so socialistični poslanci dali vladi in meščanskim strankam prav jasno razumeti, da prej vse skupaj razženejo, preden bi ta predloga postala zakon.

Seveda skušajo sedaj nasprotniki delavcev to, kar niso mogli direktno preprečiti, vsaj po možnosti otežkočiti. In to skušajo doseči po ovinkih. Zastopnik liberalizma v Bienertthovi vladi, justični minister pl. Hochenburger ima že pripravljen zakonski načrt, ki naj bi kot zakon pod krinko malenkostnih določb delal prostemu gibanju strokovnih organizacij največje zapreke.

Pred kratkim je načelnik nemške krščansko-socialne stranke, princ Liechtenstein, govoril na nekem shodu o postavi glede stavk. Seveda se v časih splošne in enake volilne pravice, ko velja glas navadnega delavca ravno toliko kot glas prvega kapitalista, tudi tako zakrknjen aristokrat kakor je princ Liechtenstein ne upa in usoja več kar odkrito govoriti proti pravici stavkanja. To bi bilo preveč nevarno, ker bi s takimi ljudmi znalo delavstvo z glasovnico v roki primerno obračunati. Zato pa skrivajo ti ljudje svoje sovraštvo do delavstva pod lažljivo krinko prijateljstva do takozvanih „delazelnih“ delavcev, kakor kapitalistični zastopniki kaj lepo nazivljejo tiste izmečke in izdajalce delavskega razreda, ki se ne sramujejo pasti svojim bratom v časih najhujše bede in najhujših bojev v hrbet.

V varstvo teh stavkokazov se ima po meščanskih željah uvesti poseben zakon. Ako sedaj kak podjetnik najame stavkokaze — seveda se da za kaj takega izrabiti samo popolnoma nezaveden delavec ali pa podla in izprijena duša! — potem jih bodo skušali stavkujoči delavci pregovoriti in odvrniti od njihovega nesramnega početja. Dostikrat se pa seveda zgodi, da se stavkokazi v svoji hudobnosti stavkujočim delavcem sploh pregovoriti ne dajo in se jim morda po vrhu še rogajo. V takem slučaju seveda ni nič čudnega, da skušajo stavkujoči delavci v svojem žaljenem stanovskem ponosu in v svoji neizmerni

ogorčenosti s silo preprečiti vsakršno delo takih izdajalcev. Saj to na vse zadnje ni nič drugega nego akt samoobrambe, ki bi moral biti pač dovoljen sielnemu človeškemu stvoru, borečemu se za svoje in svoje družine dostojno življenje! — Po zakonu, ki si ga želijo in ki ga hočejo tudi uvesti kapitalistične stranke, pa bi bilo tudi naj-sramotnejše dejanje stavkokazov nekako sakrosaktno, stavkokaz bi bila nekaka nedotakljiva, sveta oseba. In gorje tistemu ubogemu delavcu, ki bi se samo v besedah spozabil nad takim izdajalcem! Zapadel bi najhujši kazni, dasi se je boril samo za svoj kruh, za kruh svoje žene in svojih otrok! Ali se ne pravi to, rogati se ubogemu delavstvu, ali ni to najkrutejše zasmehovanje njegove bede, njegove revščine?

Tak zakon bi že obsodil delavstvo, na najtežjo sužnost že vnaprej bi mu onemogočil vsako prizadevanje po zboljšanju gmočnih razmer. Kar bi podjetnik ukazal, to bi moralo biti in delavec bi moral držati jezik za zobmi. Vsako resno gibanje strokovnih organizacij bi bilo onemogočeno. Kaj sledi iz tega? Da je največji interes strokovnih organizacij, da se taki in enaki zakoni preprečijo. In kako je to mogoče? Samo na ta način, da ima delavstvo v parlamentu čim največ svojih delavskih zastopnikov, ki jim je naloga, da take nakane nasprotnikov že v kali zadušijo.

Enaka tendenca, da se delavcem prikradajo njihove pridobitve se vidi tudi pri socialnem zavarovanju, ki naj bi delavcem vzelo samoupravo njihovih bolniških blagajen. Če ne bi bilo v poslanski zbornici zastopnikov proletarijata, ki pazijo na vsak korak naših nasprotnikov, bi nam že davno odvzeli še one skromne pravice, ki smo si jih po težkih bojih izsilili, in izročili bi nas brez daljšega na milost in nemilost našim izkoriščevalcem. Spričo današnje moči kapitalizma, spričo silnih organizacij, s katerimi razpolaga, je pač silno težko, priti vsaj do takih postav, ki ne bi bile v kvar delavskim koristim. Nasprotniki delavskega razreda morajo občutiti našo moč in se zavedati, da imajo opraviti z opreznim, bdečim in proti vsakemu napadu pripravljenim in zavarovanim sovražnikom.

Avstrijska zakonodaja ima vse polno na zadnjaških določb, ki se morajo nujno odpraviti, če hočemo biti avstrijski delavci tudi v resnici socialno enakopravni. Naj omenimo samo določbe

glede delavske knjižice, ki pomeni za delavca pravcato sramotno varuštvo, ki daje pa podjetnikom najlepšo priložnost, da delavca v svoji maščevalnosti čestokrat prav občutno oškodujejo. Ta sramota je že povsod drugod odpravljena. Avstro-Ogrska sta edini deželi, kjer je še v veljavi ta srednjeveška določba, o kateri smo v „Rudarju“ že obširnejše razpravljali.

Nadalje naj omenimo naravnost drakonske določbe glede kršenja delovne pogodbe. Tudi o tem smo že na široko razpravljali. Način, kako se kršenje delovne pogodbe kaznuje, pomeni trajno oškodovanje delavstva. Podjetnika se obsodi na neznan denarno kaznen, delavca pa se poleg globe kaznuje še z — zaporo. To je za delavstvo nekaj tako poniževalnega, da moramo proti takim določbam najodločnejše protestirati. In v interesu delavstva, v interesu njegove stanovske časti je, da se te določbe prej ko mogoče odpravijo. Skrbeti moramo, da se tudi v tem pogledu doseže popolna enakopravnost delavca s podjetnikom.

Že samo pogled na par kapitalističnih nakan in na različne delavstvu škodljive zakonske določbe nas mora prepričati, kako živo so naše strokovne organizacije interesirane na tem, da se delavstvo dokoplje do čim večje politične moči, da delavstvo tudi na polju parlamentarnega boja uveljavlja svoje zahteve. To pa je samo mogoče, če bo to delavstvo enkrat prepričano o potrebi političnega boja, to bo samo mogoče, ako se pošlje v parlament čim največ delavskih zastopnikov. To bo pa zopet mogoče samo takrat, če bomo z vsemi silami delali na to, da se do 13. junija zmanjša krog indiferentnih in nezavednih in se prepreči, da ne bodo 13. junija kakor pri zadnjih volitvah zopet tisoči in tisoči delavcev glasovali za svoje najhujše sovražnike, da bodo marveč samo zastopnikom svojega razreda odprli pot v ljudsko zbornico.

Volilci! Rudarji!

Dne 13. junija pojdete na volišče, da odaste glasove kandidatu, ki bo zastopal vaše koristi. Ni nam treba izgubljati mnogo besed o tem, za katerega kandidate boste glasovali. Glasovali boste za kandidata delavske stranke, za kandidate socialnodemokratske stranke, ki je edina odkrita, brezobzirna zagovornica vaših pravic.

Priobčujemo kandidate tistih volilnih okrajev, kjer je rudarska industrija in kjer je tudi razširjen naš strokovni list.

hodno potrebni za razvoj naših spečih narodnostnih sil.

„Narodnost v svoji najvišji formi je idealno dobro“ — pravi sodrug Pernerstorfer. Narodnost pomeni individualno človeško kulturo. Da priborimo tudi revnemu proletarcu primeren delež na tej kulturi, to je cilj nas socialnih demokratov. Naš cilj ni samo to, da se bo mogel delavec dostojno hraniti in oblačiti, da mu bo mogoče stanovati v dostojnih stanovanjih, mi hočemo, da uživanje kulture iz njega napravi človeka ter ga usposobi, da bo tudi sam kulturo ustvarjati mogel. Vsaka kultura pa je narodna. Začetek vsake kulture je v posebnostih naroda; kultura ima v svojih najvišjih oblikah tudi skoz in skoz naroden značaj. Socializem in narodnost nista tedaj nikakšni protislovji, nasprotno se medsebojno le izpopolnjujeta.“ — Naše stališče do narodnih stremeljenj kaj lepo precizira tudi nemški sodrug Eduard David, ki pravi nekako takole: Koderkoli se borijo tlačeni narodi za svojo politično samostojnost, so simpatije socialne demokracije na njihovi strani. Kakor hočemo, da se razvija posebnost ali individualnost posameznika, tako hočemo, da se tudi posebnost ali individualnost narodov razvije do največje višine. In kakor stremimo za tem, da osvobodimo posameznika korupcije in pritiska kapitalističnega sistema, tako hočemo, da se tudi

narodom odpre prosta pot do resnične svobode in veličine.“ — Mislim, da je s tem zadostno ovržena bajka o „brezdomovinstvu“ in o „breznarodnosti“ socialnih demokratov.

Iz očitjanja domovinstva izvira dosledno pri nas tudi očitjanje nemčurstva. Bodi dotičnim klevečnikom enkrat za vselej rečeno to: Nemčurstvo kakor vsako drugo renegatstvo je ali znak nevednosti in duševne plitvosti, ali pa produkt koristolovstva. Zavednega socialista pa prešinjajo preplemenite ideje, da bi se mogel ali hotel identificirati s takimi in sličnimi pojavi. Vsako odpadništvo je nemoralno in brezznačajno, zlasti pa narodno renegatstvo. Zato pa tudi vsakršno odpadništvo najodločnejše obsojamo in zaničujemo. To je za nas tako samo po sebi umevno, da lahko s pomilovalnim posmehom prehajamo preko takih očitjanj, ki so ali zlobna, ali pa neumna.

Sicer pa vprašam tiste, ki nam radi naše namišljene „breznarodnosti“ mečejo dan na dan polena pod noge: Kdo pa je bil prvi, ki se je za slovensko delavstvo sploh zavzemal? Jugoslovanska socialna demokracija je bila edina, ki se je podala tja med najširše delavske mase, ko so se te mase nahajale še v največji gmočni in duševni revščini! Kdo pa je poznal razen nje to delavstvo takrat, ko še ni imelo nikakšnih političnih pravic? Nihče! — Tu končno vprašam: Ali ni to

eminentno narodno delo, da skušamo n. pr. z „Rudarjem“ in sličnimi listi, torej s slovansko besedo pritegniti k narodu zadnjega slovenskega delavca, ne samo doma, ampak tudi tam daleč v tujini, kjer bi pač lakote lahko poginil, če bi bil navezan na duševno hrano tistih, ki imajo sicer pri vsaki primerni in neprimerni priliki polna usta narodnjaških fraz? Ali naj še dalje naštevamo? Ali se bo še kdo predrzil, odrekati nam narodnega pomena? Sicer pa smo prokleta malo odvisni od sodbe tistih, katerih politično prepričanje ne sega preko puhlega zabavljanja.

Naše stališče je jasno in odkrito. Iz tega stališča nas ne spravijo malenkostni oziri na puhloglavce in to stališče hočemo brez ozira na desno in levo zagovarjati tudi med dosedanjo volilno kampanjo. Narodnost nam ni prazen fantom, še manj pa umazana agitacijska fraza; narodnost nam je resen problem, ki je vzporedno s socialnim problemom potreben korenite rešitve. Torej ne iz ozirov do rodoljubnih frazarjev, ampak zato, ker hlepimo po izobrazbi in kulturi, se bomo slovenski socialisti vsikdar s ponosom prištevali k svojemu narodu. Sicer pa bomo preko puhlih fraz še znali preiti na dnevni red!

a) Kranjsko.

Okraj Vrhnika - Logatec - Idrija - Cerknica: Anton Kristan, ravnatelj v Ljubljani.

Okraj Litija - Višnja gora - Radeče: Fran Bartl, urednik v Ljubljani.

b) Štajersko.

Okraj Brežice - Sevnica - Laški trg: Melhijor Čobal, vodja konsumnega društva v Zagorju ob Savi.

Okraj Marenberg - Šoštanj Slovenji - Gradec: Ignac Sitter, rudarski tajnik v Trbovljah.

c) Koroško.

Okraj Borovlje - Dobrlaves - Železna kaplja - Pliberk: Ignac Sitter, rudarski tajnik v Trbovljah.

Volilci! Rudarji! Volite zgorajšnje kandidate in agitirajte zanje!

Dr. Benkovič v skrbeh!

Gospod dr. Benkovič je v velikih skrbeh za svoje poslanstvo. Mož ve, da ni ničesar storil za ljudstvo, pač pa je ogromno zagrešil proti ljudstvu. Glasoval je proti ljudskim koristim in za ogromne vojaške zahteve ter za davke, ki jih predvsem občutijo revnejši sloji prebivalstva. Vse to g. dr. Benkovič prav dobro ve in zato ga je strah volilcev, ker prihaja pred nje s praznimi rokami. Pri zadnjih volitvah je dr. Benkovič obetal vse mogoče in danes po preteku štirih let svojega poslanstva si mora reči, da so bile njegove obljube prazne. In dr. Benkovič dobro čuti, da volilci to vedo; v vsem volilnem okraju je velik odpor proti njegovi kandidaturi, proti sebi ima delavce, kmete in obrtnike, na svoji strani pa samo — farovže s fajmoštri in kaplani. Vsa ljudska volja se obrača proti dr. Benkoviču, ker ni zastopal koristi ljudstva, pač pa je še pomagal povečavati ljudsko bedo!

Zato obhajajo dr. Benkoviča temne misli ob pogledu na volilno borbo. Gospod bivši poslanec se opravičeno boji, da bo letel pri volitvah kakor je dolg in širok in da si bodo zbrali volilci drugoga moža za poslanca, ki bo res pravi zagovornik ljudskih pravic, kar dr. Benkovič ni bil. V tem svojem strahu sega dr. Benkovič po zadnjih obupnih sredstvih, ki naj bi mu pomagala v teh zares velikih stiskah in nadlogah. Tako je obdelaval zadnjič v Trbovljah ženske, da bi šle v boj za njegovo kandidato, preje je že poizkušal z raznimi naklepi, da bi otežkočil volitev socialnodemokratičnim in narodnonaprednim volilcem. Najnovejše junaštvo pa je storil v zadnjem času; s tem najnovejšim junaštvom, ki je živa priča velikih volilnih skrbi dr. Benkoviča, se hočemo popečati malo поблиže.

Pred nikomur nima dr. Benkovič takega strahu kakor pred socialnimi demokrati in njih kandidatom sodrugom Melhijorjem Čobalom iz Zagorja. Ker pa ve, da s stvarnimi dokazi socialni demokraciji ne more do živga, zato si hoče pomagati z ostudnim osebnim bojem proti njenemu kandidatu. Zato išče in stika, kako bi mogel oblatiti sodruga Melhijorja Čobala. Sodrug Melhijor Čobal pa je mož poštenjak, ki mu nihče ne more očitati niti sence nepoštenosti. To se je pokazalo zlasti lani, ko je imel sodrug Melhijor Čobal veliko politično pravdo in iz katere je izšel čist in neomadeževan. Zdaj pa je pričel stikati po tej zadevi dr. Benkovič, da bi mogel kaj porabiti za svoje nečedne namene.

Pisal je v Ljubljano klerikalnemu advokatu dr. Paganu, da bi mu preskrbel upogled v sodnijske akte dotične pravde. Dr. Benkoviču povemo na ves glas, da naj le pogleda v dotične akte, videl bo, da je sodrug Melhijor Čobal pošten mož, čistih rok in se mu ni treba bati javne kritike. Pač pa naj dr. Benkovič trepeteta pred javno kritiko, ki jo bomo mi izrekli pred ljudstvom, trepeteta naj ta demagoški kandidat, ko ga bodo volilci njegovega okraja sodili in ga na dan volitve tudi obsodili! Volilci ga bodo sodili zaradi njega protiljudskega delovanja: mi bomo razkrinkali točko za točko njegovo protiljudsko delo v parlamentu, povedali bomo, da je bil dr. Benkovič tisti, ki je odobral ogromne vojaške zahteve, in ki je glasoval proti predlogom, ki bi bili ljudstvu v korist. Vse to bomo volilcem natančno razložili, tako da se bo

posvetilo v glavi zadnjega pastirja, kako protiljudsko politiko je uganjal dr. Benkovič v parlamentu in da bo dr. Benkoviču strašno zagrmel ljudski glas na uho: Tak škodljivec ljudskih pravic in koristi, tak nasprotnik vseh izkoriščanih in zatiranih kakor je dr. Benkovič ne sme dobiti nobenega glasu tistih, ki trpe zaradi neznosne draginje, slabih plač in visokih davkov!

Noben delavec, noben kmet, noben obrtnik, ki mu je mar njegova lastna blaginja ne bo volil dr. Benkoviča, pač pa bo volil kandidata stranke trpinov in izkoriščanih, volil bo kandidata socialnodemokratične stranke in bo razločno zapisal na glasovnico:

Melhijor Čobal,

vodja konsumnega društva v Zagorju ob Savi.

Kaj so storili socialnodemokratični poslanci v državnem zboru?

„Socialno demokratični poslanci niso v državnem zboru ničesar storili.“ „Sedeminosemdeset socialnih demokratov je sedelo v parlamentu, a vendar se delavcem ne godi prav nič boljše kot preje.“ „Socialni demokrati znajo samo kritizirati, ne naredijo pa nič ne.“ Take in podobne očitke čujemo sedaj ob volitvah od nasprotnikov.

Recimo, da bi se ne sklenila niti ena postava ne, ki so jo predlagali socialni demokrati v državnem zboru.

Recimo, da bi bilo to res. Ali bi nam smeli naši nasprotniki to očitati? Res je, da je sedelo v parlamentu 87 socialnih demokratov. Toda tem je stalo nasproti 429 meščanskih poslancev — vsakemu socialnemu pet meščanskih poslancev. V vsakem društvu, na vsakem zborovanju pa odločuje večina; tako tudi v parlamentu. Ako je meščanska večina s svojim glasovanjem zavrgla celo vrsto predlogov socialnodemokratičnih poslancev, tedaj vendar ne zadene za to krivda socialne demokrate.

Sicer pa na srečo niti ni res, da so meščanski poslanci s svojim glasovanjem zavrgli vse predloge socialnih demokratov. Mnogo socialnodemokratičnih predlogov je bilo namreč tako nujnih, da se niti delavstvu sovražna večina državnega zbora ni drznila kratkomalo zavreči jih. Ker pa se zdi, kakor da bi naši nasprotniki pozabili, koliko predlogov so morali sprejeti, ki so jih izdelali socialni demokrati, zato jim hočemo poklicati samo najvažnejše v spomin.

Kako je bilo s postavami za stanovanjsko oskrbo? Prvi predlog, ki se tiče take postave, je izdelal sodrug Bretschneider. Prvi načrt, ki ga je sklenil draginjski odsek, je izdelal sodrug Reumann obenem s polj. demokratom dr. Großom, Temu načrtu se je upiral finančni minister. Zategadelj so se pričela z vlado pogajanja, da bi se tako zlomil odpor vlade.

Ta pogajanja sta vodila naša sodruga dr. Renner in Reumann. Njima se je posrečilo, da se je sklenil kompromis. Tako se je naredila postava, ki sta jo sklenila poslanska in gosposka zbornica, ki jo je sankcioniral cesar in ki se je obelodanila dne 22. decembra 1910. S pomočjo te postave bo možno, v prihodnjih deset letih zidati na stotisoče ljudskih stanovanj, ki bodo stala okoli 400 milijonov kron. Seveda je to mnogo premalo; toda prvi korak na poti državne oskrbe za stanovanja je storjen. Kajneda, socialnodemokratični poslanci niso v državnem zboru ničesar storili!

Drug primer! V avstrijskih tvornicah za vžigalice se še vedno uporablja strupeni beli fosfor. Ta strup povzroča huda zastrupljenja v telesih delavcev in delavk, ki izdelujejo vžigalice. Strahovita, boleštipolna bolezen, fosforna nekroza, mori te uboge ljudi. V drugih državah je prepovedana uporaba belega fosforja, samo avstrijska vlada se bolj boji za izmanjšanje kapitalistiškega dobička kakor pa za človeško zdravje. Tu pa so posegli socialni demokrati vmes. Sodrug Schrammel je vložil v državnem zboru načrt zakona o prepovedi porabe belega fosforja. In ko se je vlada še vedno branila, da bi odobrila načrt zakona, je pozval nujni predlog sodruga dr. Adlerja parlament k odločitvi.

Poslanska zbornica je sprejela Adlerjev predlog dne 7. julija 1908, Schrammelov načrt zakona pa 26. marca 1909. Gosposka zbornica

in krona sta tudi odobrila načrt. Prepoved o porabi belega fosforja stopi v zakonito veljavo dne 1. januarja 1912.

Tisoči avstrijskih delavcev in delavk so s tem obvarovani ene izmed najhujših bolezni. „Socialni demokrati niso ničesar storili v državnem zboru.“

Še en primer! V jeseni 1907 je vložil naš sodrug Winarsky nujni predlog, naj se da družinam rezervistov, ki gredo k vojaškim vajam, podpora. Podpora naj bi znašala dve tretjini tega, kar je mož zaslužil kot civilist. Meščanska večina je predlog sprva odklonila. Toda zahteva je zopet prišla. Meseca aprila 1908 je zahtevala vlada zvišanje rekrutnega kontingenta deželne brambe za 4700 mož. Socialni demokrati so se uprli tej zahtevi, toda meščanski poslanci so vladi dovolili vse. Toda vsled socialnodemokratične opozicije jim je bilo tesno pred volilci. Zatorej so prosili vlado, naj jim dovolitev rekrutov olajša s tem, da se obenem dovoli tudi kaka ljudska zahteva. Tako je vlada posegla po predlogu sodruga Winarskega. Dne 1. avgusta 1908 je že stopila v veljavo postava, ki določuje podporo družinam rezervistov, kadar so ti na vojaških vajah.

To je samo par primerov. Našteli bi lahko še marsikaj, toda zdravim možganom mora zadostovati že to, da se spozna, koliko so vredna tista očitanja naših nasprotnikov. Vsak pameten volilec pa bo vedel, da je edina prava zastopnica izkoriščanih socialna demokracija.

Strokovni pregled.

s Statistika avstrijskega premoga. Uradne številke statistike avstrijskega premoga dokazujejo, da se je izkopalo meseca marca t. l. za kakih 200.000 ton kamenitega in za kakih 200.000 ton rujavega premoga več kot lansko leto. Izkopalo se je namreč 1,3 milijonov ton kamenitega premoga proti 1,1 milijona lanskega leta in 2,3 milijonov ton rujavega premoga proti 2,1 milijona lanskega leta. Kako se ta produkcija razdeljuje na posamezne revirje, je razvidno iz sledeče tabele:

Kameniti premog:

	1911	1910
	tone	tone
Ostrava-Karvin	737.416	618.623
Rožice-Oslavan	40.265	33.554
Kladno-Štan	242.682	217.207
Plzenj-Mies	114.532	104.145
Schatzlar-Schwadowitz	38.008	35.478
Galicija	146.980	106.045
Ostali premogokopi	12.560	10.590
marc	1.332.443	1.125.643
I. četrtletje	3.786.116	3.446.985
Proti lanskemu letu	+339.131	-103.932

Rjavni premog:

Mostec-Toplice-Komotau	1.603.238	1.455.031
Falkenau-Elbogen-Karlovi vari	348.059	307.452
Wolfsegg-Thomasroith	31.417	35.236
Ljubno in Fohnsdorf	90.861	81.100
Voitsberg-Köflach	65.356	58.968
Trbovlje-Zagorje	93.926	79.426
Istra in Dalmacija	22.464	20.950
Galicija	2.882	3.004
Ostale sudetske dežele	25.325	21.218
Ostale alpske dežele	58.836	58.909
marc	2.343.365	2.121.295
I. četrtletje	6.620.959	6.271.161
Proti lanskemu letu	+349.798	-70.678

Kakor se vidi je produkcija v vseh revirjih kamenitega in rujavega premoga narasla, izvzeti so samo alpski revirji in pa Galicija. Za preteklo četrtletje je potemtakem proti prejšnjima letoma produkcija poskočila, kakor nam pravi sledeča tabela:

	1911	1910
	tone	tone
I. četrtletje	3.786.116	3.446.985
Rujavi premog	6.620.959	6.271.161
Premog sploh	10.407.075	9.718.146
Proti lanskemu letu	+688.929	-174.610

Premoga se je torej v prvem četrtletju leta 1911. izkopalo za skoro 700.000 ton več kakor pa v prvem četrtletju prejšnjega leta, in sicer se ta narastek na produkcijo kamenitega in rujavega premoga skoraj enakomerno razdeli. Ta narastek nam dokazuje, da tudi naš notranji konsum znatno narašča in da se je sploh zboljšala naša gospodarska konjunktura.

s Podružnicam in vplačevalnicam severnih alpskih dežel! Revirni odbor je sklenil, da se skliče letošnja revirna konferenca za severne alpske dežele na dan 4. junija, oziroma 5. junija 1911 ob pol 9. uri dopoldne v Ljubno (Leoben), stekleni salon hotela „zum Mohren“, z naslednjim začasnim dnevnim redom:

1. Poročilo o delovanju okrožnega tajnika;
2. bodoče zavarovanje rudarjev;
3. stanje organizacije in strokovnega časopisja;
4. volitev revirnega odbora;
5. splošnosti.

Vsaka podružnica (vplačevalnica) naj odpošlje enega odposlanca. Volitev odposlanca se

mora takoj izvršiti. Izvoljeni odposlanec se mora naznaniti najdalje do 15. maja 1911 revirnemu tajniku sodr. I. Zwanzgerju v Ljubnem (Leoben), Kaiserfeldgasse 10. Ako želi sodrug odposlanec prenočišča, tedaj naj se to sporoči obenem s prijavo.

Obnem naj se tudi naznani, kdaj dospe sodrug odposlanec v Ljubno. Sodrug odposlanec naj izstopi samo na južnem kolodvoru. Sodrug naj bi došel tako, da bi se moglo pričeti s konferenco natančno ob pol deveti uri zjutraj dne 4. junija.

Ljubno meseca aprila 1911.
Za revirni odbor: I. Zwanzger, revirni tajnik.

Dopisi.

d Trbovlje. Volilni manevri dr. Benkoviča. Klerikalci so si pač povsod enaki. Tako je pričel po zgledu dr. Šušteršiča tudi dr. Benkovič uganjati svojo brezsravno demagogijo pri — ženskah. Zadnjič je imel ta klerikalni kandidat tu zborovanje žensk ter jih je skušal fantazirati, da bi obdelovale svoje može in sinove v priloge njegove kandidature. Presneto slaba mora presti dr. Benkoviču, ako se zateka k takim pripomočkom, da bi mu pomagali do zmage! Sicer pa si bo vsaka žena na jasnem, da se ima zahvaliti samo delovanju poslancev dr. Benkovičevega kalibra, ako je vsaka stvar dražja in se zagadelj vedno težje gospodinji. Zato dr. Benkovič tudi pri ženskah ne bo opravil mnogo s svojo demagogijo, kajti dandanes ve že vsak otrok, kako zna zastopati dr. Benkovič ljudske koristi. Dr. Benkovič je bil med tistimi poslanci, ki niso hoteli nič storiti proti draginji, pač pa so ljudsko bedo še povečali s tem, da so dovoljevali ogromne vojaške zahteve in pa davke na žepe revnega ljudstva. Tak „ljudski“ zastopnik je bil dr. Benkovič, ki ni izpolnil niti ene izmed svojih obljub. Zato mora biti geslo slehernega trpina: **Dr. Benkovič ne sme biti več voljen za poslanca! Dovolj visoka je mera njegovega protiljudskega delovanja!**

d Dr. Benkoviču slaba prede. Ko je dr. Benkovič pred štirimi leti kandidiral v državni zbor, je obetal svojim volilcem vse mogoče in nemogoče stvari. Mislil si je, glavna stvar je, da sem izvoljen, ako kaj storim za volilce, dobro, ako pa ne, jih bom pa že kako zopet okanil, da me bodo vnovič volili. Tako je bil dr. Benkovič izvoljen za poslanca, štiri leta je imel čas, da bi kaj storil za trpine delavskega, kmečkega in obrtnega stanu, storil pa ni nič. Priznati si mora celo, da je mnogo storil **proti trpinom**. Torej ne preostaja dr. Benkoviču nobena druga pot, kakor iznova okaniti svoje volilce. To pot je gospod dr. Benkovič tudi možko nastopil, mož je res temeljito okanil, toda ne volilcev, ampak — sama sebe. Imenitni gospod dr. Benkovič je namreč delal račun brez krčmarja. Dr. Benkovič je smatral svoje volilce za tako omejene, da ne bodo spoznali njegovega protiljudskega delovanja v parlamentu. V tej veri pa se je grozovito zmotil. Jasno kakor beli dan zrovolilci vse protiljudsko delo dr. Benkoviča v parlamentu! Niti ene izmed svojih mnogostevilnih obljub ni izpolnil dr. Benkovič! Vstanite, gospod dr. Benkovič, pa povejte, kaj ste storili v parlamentu za svoje volilce! Pokažite nam vsaj drobtinico izboljšanja, ki ste ga dosegli v korist trpinom in revežem! Zastonj je naš poziv... Nič niste storili za ljudstvo, delali ste proti ljudstvu! Ali smatrate za ljudsko delo, da ste bili med tistimi poslanci, ki so vrgli na milijone in milijone nenasitnemu militarističnemu molohu? Ali smatrate za ljudsko delo, da ste pomagali zavlačevati in slabšati rudarske postave, čisto po želji in v veliko veselje rudniškim kapitalistom? Ali je to delo za ljudstvo, da ste bili nasprotnik socialnodemokratskim predlogom, ki so hoteli odpraviti, ali vsaj omejiti neznošno draginjo? In tako dalje, in tako dalje... Dolga je vrsta Vaših grehov, ki ste jih zagrešili v dobi svojega poslanstva proti ljudstvu. Za ljudstvo nič, pač pa proti ljudstvu: v tej smeri se je gibalo Vaše parlamentarno „delovanje“. Toda gospod dr. Benkovič, ljudstvo je izpregledalo to Vaše slavno „delovanje“ in bo Vas temu primerno tudi poplačalo! Mogočno gre glas po vsem volilnem okraju: **Nobenega glasu dr. Benkoviču**. O tem se je dr. Benkovič že parkrat lahko prepričal, temeljito je imel priliko prepričati se tudi na shodu v Vidmu dne 30. aprila. Ta teden je sklical dr. Benkovič v Vidmu shod, kjer je imel na svoji strani samo par nezavednih klerikalcev. Iz najbližje Stare vasi ni bilo niti enega na njegovo stran. Klerikalni pristaši so hoteli učiti zavedne volilce slepe pokorščine, toda ti so jim krepko povedali, kar jim gre. — Dr. Benkoviču je pomagal tudi rajhenburški kaplan, ki pa se je tudi zastonj trudil obvarovati neprijubljene kandidata blamaže. Ljudstvo je spoznalo dr. Benkovičevo „delovanje“, zato naj dr. Benko-

vič nikar ne misli, da bo zavedne volilce še naprej mamil s praznimi obljubami. Zavedni volilci vedo, da bo njih interese zastopal samo kandidat socialne demokracije, ki je edina breobzirna zagovornica vseh stiskanih in zatiranih. Zato bo volil vsak zaveden volilec socialnodemokratskega kandidata in bo zapisal na svojo glasovnico: Melhijor Čobal, vodja konsumnega društva v Zagorju ob Savi. To je pravi kandidat vseh izkoriščanih in trpečih, ta bo neustrašen zagovornik ljudskih pravic!

Razne stvari.

r Proti socialni demokraciji! Volilni odbor industrijskih kapitalistov je izdal volilni oklic, ki končava z bojnim vzklikom: „Proti socialni demokraciji! Varstvo lastnini! Varstvo posesti! Ven s stavkovno postavo!“ To je volilni klic in d. strijcev. Agrarna centrala je razposlala volilni letak, ki konča s temi besedami: „Dol s socialno demokracijo! To naj bo bojni klic vseh poljedelskih, gozdnih, industrijskih, obrtnih in trgovskih delodajalcev v Avstriji!“ To je volilni klic veleposestnikov! „Proti socialni demokraciji!“ kličejo industrijski kapitalisti. „Dol s socialno demokracijo!“ odgovarjajo agrarni kapitalisti. Kapitalisti industrije in kapitalisti zemlje; industrijski in agrarni kapital; izkoriščevalci v mestu in na deželi, vsi so si edini v boju zoper socialno demokracijo! Poznamo moč lastnine, mi vemo, da bojni klic ni brezpomembna beseda. Mi vemo, da bodo podjetniki skušali na dan volitev z vso silo vplivati na delavce, da ne bodo volili socialnodemokratsko. Toda kljub temu moramo s ponosom in veseljem povdarjati, da bodo izkoriščevalci vseh strok z vso silo nastopili proti socialni demokraciji! Kajti ravno sovražstvo izkoriščevalcev je najlepši dokaz, da je storila socialna demokracija v boju za proletarske pravice in zahteve svojo dolžnost, in sicer ne brez uspeha. Ako bi bili brezmočni, tedaj bi se izkoriščevalci ne brigali za nas! Ako bi bilo naše delo brezuspešno, tedaj bi izkoriščevalci s porogljivim usmevom opazovali naša stremjenja! Ker pa smo marsikaj dosegli v korist proletarijata, ker smo izkoriščevalcem marsikaj izpulili, zato nas izkoriščevalci sovražijo in kličejo pekel in nebo na pomoč zoper socialno demokracijo. Letak agrarnih izkoriščevalcev kliče: „Vsi delodajalci proti socialni demokraciji!“ Odgovor pa se mora glasiti in se bo tudi glasil: „Vsi proletarci, vsi izkoriščanci in trpini k socialni demokraciji!“

Občno konsumno društvo v Zagorju

prodaja specerijsko in manufakturno blago po najnižjih tržnih cenah, daje koncem vsacega leta še dividende članom, član lahko postane vsak. Vstopnina 2 kroni, delež 40 kron, ki se ga lahko plača po obrokih.

Občno konsumno društvo v Idriji

priporoča svojim članom bogato zalogo vsakovrstnega blaga. Društvo ima na izbiro **moške narejene obleke** po najnovejši modi, **ženskega blaga** vsake vrste, **slamnike za moške in otroke** itd. Vse po jako nizki ceni. Pridite in kupujte, kajti v lastni prodajalni ste najbolje in najcenejše postreženi!

Izdelovanje drož.

Edina narodna tvrdka te stroke opremljena z najnovejšimi stroji. Gospode pekarje, molarje in trgovce vabim, da poskusijo drože domačega izdelka. Od štirih kilogramov naprej pošiljam po pošti franko.

Prva ljubljanska izdelovalnica žitnih drož.

Maks Zalokar, Ljubljana.

27-2

Kosumno društvo rudarjev v Hrastniku

priporoča

svojo bogato zalogo specerijskega in manufakturnega blaga, kakor tudi čevlje za otroke in odrasle.

Vse po jako nizki ceni.

Delavci! Dolžnost Vaša je, da podpirate svoje podjetje. Član lahko postane vsak.

prijatelj moj,

Gre na vsako pot z menoj!

Ker se večkrat z njim krepcam, Vedno zdrav želod'c imam!

Najboljše krepcilo želodca!

Sladki in grenki.

Pazite na pristnost!

Posebno na kolodvorih!

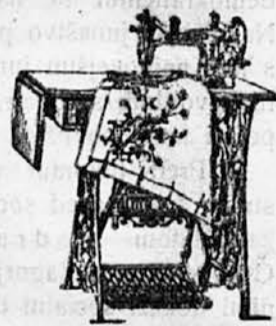
Postavno varovano.

I. Jax & sin

Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji „Adler“.

Vozna kolesa.

Ceniki zastonj in franko.

Josip Kremžar

Ljubljana

Gledališka stolba št. 3

izdeluje domači brinjevec, borovničev, hruševo in slivovo žganje ter vinski tropinovec.

Priporoča svoje izdelke po najnižjih cenah. Postrežba točna!